

Notiser

Här kommer något att fundera över: ”Man kan låtsas vara död, men man kan inte låtsas vara levande.” Stämmer detta? En robot är ju en sorts maskin och som sådan är den inte levande, men en duktig robot borde väl ändå kunna låtsas vara levande? Någon skulle kanske här invända att man måste vara levande för att kunna låtsas. Men det är knappast självklart. En maximalt duktig robot är väl en maskin som kan göra allt som en levande människa kan göra, och om en levande människa kan låtsas, så kan alltså en maximalt duktig robot också låtsas. Och kan den låtsas, så kan den väl bland annat låtsas vara levande. Eller kan man mot detta invända att eftersom en levande människa inte kan låtsas vara levande, så behöver inte heller en maximalt duktig robot kunna låtsas vara levande? Det stämmer visserligen, men även om en robot inte *behöver* kunna låtsas vara levande för att vara maximalt duktig, så kan man ändå inte utesluta att den ändå *kan* låtsas vara levande. Det är ju ändå mycket lättare för en robot än för en levande människa att låtsas vara levande. När man har kommit så långt kan man i stället börja fundera över följande: ”Man kan låtsas sova, men man kan inte låtsas vara vaken.”

DUNKLA SKUGGOR

På Filosofiska institutionen vid Stockholms universitet kan man stöta på en person som ger intrycket av att påstå att han är en skeptiker av den pyrrhoniska typen. Detta innebär, tycks han mena, att han är en person som inte tror något alls och inte påstår något alls – inte ens att han inte tror något och inte påstår något. Det är högst förvirrande! Ibland säger han att det ”tycks” honom som om det förhöll sig på ett visst sätt, men även om han alltså *säger* detta, så får man väl anta att han därmed inte *påstår* det och inte heller *tror* det. Och speciellt tror han väl då inte – och påstår inte heller – att det tycks honom som om han är en pyrrhonisk skeptiker. Ty om han trodde det, så skulle han väl inte vara en pyrrhonisk skeptiker – om nu en pyrrhonisk skeptiker inte tror något alls.

Om en person exempelvis *säger* att det tycks honom som att det regnar, så får man onekligen intrycket att han därmed *påstår* något, antingen om

sig själv eller om vädret (eller bådadera). Men kanske är det förhastat. Något uttrycker han väl med sitt yttrande, men kanske är det som uttrycks något som är svagare än ett påstående, svagare än ett försanthållande.

Skulle man kunna förklara detta i termer av subjektiv sannolikhet? Då tänker man sig ju att en persons grad av tro på ett visst förhållande föreligger kan variera från 0 till 1, dvs. från fullständig tro att förhållandet *inte* föreligger – via mellanliggande kombinationer av tro att det inte föreligger och att det föreligger – till fullständig tro att det föreligger. Om nu en person säger att det tycks honom som att det regnar, så kunde det kanske uppfattas som ett uttryck för uppfattningen att personens subjektiva sannolikhet för att det regnar endast ligger lite över 0.5. Att ”tro” att det regnar kunde däremot motsvaras av en subjektiv sannolikhet som ligger ganska nära 1. Att ”inte tro något alls” (med avseende på ett visst förhållande) motsvaras av den subjektiva sannolikheten 0.5.

Observera skillnaden mellan att ha den subjektiva sannolikheten 0.5 för att det regnar och att tro att sannolikheten för att det regnar är 0.5. Om man tror att sannolikheten för att det regnar är 0.5, så ligger ju ens subjektiva sannolikhet för att sannolikheten för att det regnar är 0.5 en bra bit över 0.5 och rimligen någorlunda nära 1.

Om en pyrrhonisk skeptiker nu vill undvika att påstå att det regnar och i stället säger att det ”tycks” honom som att det regnar, så kunde vi kanske tolka detta som att han uttrycker en subjektiv sannolikhet för att det regnar som visserligen ligger över, men inte så mycket över, 0.5. En pyrrhonisk skeptiker skulle i så fall vara en person som endast har – och endast uttrycker – relativt *svaga* övertygelser. En person som dessutom endast *svagt* tror att han alltid kan ha fel (och att han är en pyrrhonisk skeptiker).

Men kan detta verkligen vara vad pyrrhoniska skeptiker menar? Förmodligen inte. Snarare är det nog så att de egentligen endast påstår något om sig själva när de säger att det regnar (eller att det just nu tycks dem som att det regnar). Till skillnad från många andra människor uttalar sig Pyrrhoniska skeptiker aldrig om vädret. Detta kan vara förvirrande för eventuella åhörare, men å andra sidan vet man nog inte om det finns några Pyrrhoniska skeptiker. Det finns visserligen några som säger att de är det, men om de verkligen är det så tror de inte ens själva att de är det. Varför skulle då vi andra tro det?

Tidskriften *Forskning & Framsteg* rapporterar i ett pressmeddelande att det finns ett samband mellan politisk orientering och lycka.

– Ju längre vänsterut man befinner sig på den politiska skalan, desto olyckligare är man, säger Christian Bjørnskov, forskare vid Handelshögskolan i Århus, Danmark.

Han har analyserat data från en världsomfattande undersökning av människors värderingar och attityder, kallad World Values Survey. Det visar sig att människors lycka främst hänger samman med hur rättvist de tycker att samhället är. Något samband mellan människors ekonomiska ställning och lycka hittade han däremot inte.

– Personer till vänster uppfattar samhället som mer orättvist, och det gör dem bekymrade och därmed mindre lyckliga, även om de själva har det bra, säger Christian Bjørnskov.

Sambandet finns i alla länder som ingår i studien, och liknade undersökningar i USA har konsekvent visat samma sak i 30 år. Inte ens att leva i välfärdsstater som Sverige och Danmark hjälper:

– Välfärdsstater förändrar mönstret bara för de politiskt extrema. Vänsterextrema personer är lite mindre olyckliga och högerextrema lite mindre lyckliga, säger Christian Bjørnskov.

Medarbetare i detta nummer av *Filosofisk tidskrift*: *Lars Bergström* är professor emeritus i praktisk filosofi i Stockholm, *Johan Brännmark* är forskare i praktisk filosofi i Lund, *Sven Danielsson* är professor emeritus i praktisk filosofi i Uppsala, *Bertil Mårtensson* är författare och har varit universitetslektor i vetenskapsteori och teoretisk filosofi i Lund, och *Jan Österberg* är professor i praktisk filosofi i Uppsala.

SVIK INTE DAWIT ISAAK

Den svenske journalisten Dawit Isaak sitter sedan över sex år tillbaka fängslad i Eritrea, endast för att ha bedrivit journalistik.

Vi kräver att Sveriges regering tar krafttag för att få Dawit Isaak fri.

Stöd kampanjen på www.freedawit.com

Sveriges Tidskrifter och
Föreningen för Sveriges kulturtidskrifter